

Ústavný súd Slovenskej republiky

Hlavná 110
042 65 Košice

K sp. zn. **PL. ÚS 3/2024**

V Bratislave, 20.05.2024

Stanovisko skupiny odbornej verejnosti
(*amici curiae*)
ku konaniu vedenému pod číslom PL. ÚS 3/2024
podľa § 86 ods. 4 Zákona o ústavnom súde

Navrhovatelia:

Prezidentka Slovenskej republiky, skupina 36 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, zastúpených Advokátska kancelária VERIONS, s.r.o., skupina 39 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „**Navrhovatelia**“)

Predmet konania:

návrh prezidentky Slovenskej republiky na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade zákona z 8. februára 2024, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, s Ústavou Slovenskej republiky, Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Dodatkovým protokolom k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Chartou základných práv Európskej únie,

návrh skupiny 36 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, zastúpených Advokátska kancelária VERIONS, s. r. o., Radvanská 21, Bratislava, na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade zákona z 8. februára 2024, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, s Ústavou Slovenskej republiky, Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Dodatkovým protokolom k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Chartou základných práv Európskej únie, ústavným zákonom č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení neskorších predpisov, Trestnoprávnym dohovorom o korupcii, Dohovorom Organizácie Spojených národov proti

nadnárodnému organizovanému zločinu, Dohovorom Organizácie Spojených národov o boji proti korupcii, so Zmluvou o Európskej únii a so Zmluvou o fungovaní Európskej únie a

návrh skupiny 39 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade zákona z 8. februára, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, s Ústavou Slovenskej republiky, Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Dodatkovým protokolom k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ústavným zákonom č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení neskorších predpisov, Trestnoprávnym dohovorom o korupcii a Dohovorom Organizácie Spojených národov o boji proti korupcii takto

(ďalej spoločne len „**návrhy**“)

Vážený Ústavný súd,

nižšie uvedení zástupcovia odbornej verejnosti (ďalej len „**predkladatelia**“) si týmto k vyššie uvedenému konaniu o preskúmanie súladnosti právnych predpisov vedenému na ústavnom súde pod spisovou značkou **PL. ÚS 3/2024** dovoľujú predložiť Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „**ústavný súd**“) naše stanovisko *amici curiae* podľa § 86 ods. 4 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „**Zákon o ústavnom súde**“).

A. DÔVODY PODANIA

1. Vo všeobecnosti predkladatelia majú za to, že zachovanie princípov demokratického a právneho štátu pri tvorbe legislatívy, pri výkone právomocí výkonnej a zákonodarnej moci ako aj plnenie pozitívnych záväzkov štátu chrániť spoločnosť sú významnými celospoločenskými hodnotami, ktorých ochrana má bezpochyby ústavnoprávny rozmer. Materiálny odklon od uvedených princípov spôsobuje zásadnú poruchu vo fungovaní právneho štátu a zásadný rozpor s viacerými ustanoveniami Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „**Ústava**“).
2. Legislatívny proces právnej normy, ktorá bola následne vyhlásená v zbierke zákonov ako zákon č. 40/2024 Z.z. z 8. februára 2024, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „**napadnutý zákon**“) bol poznačený neštandardným procesným postupom. Podľa Navrhovateľov (predkladatelia sa s danou argumentáciou stotožňujú) na prerokovanie a schválenie vládneho návrhu novely Trestného zákona, Trestného poriadku a súvisiacich právnych predpisov v skrátenom legislatívnom konaní neboli splnené zákonné podmienky. Pre prípravu daného textu napadnutého zákona bolo charakteristické nerešpektovanie

požiadaviek ustanovených v zákone č. 400/2015 Z.z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „**zákon o tvorbe práva**“) a požiadaviek ustanovených v legislatívnych pravidlách. Táto skutočnosť sa bezprostredne prejavila na obsahu a kvalite finálnej podoby napadnutého zákona. Ako v návrhoch uviedli Navrhovatelia, zákonodarca pri schvaľovaní napadnutého zákona prekročil svoje zákonné kompetencie, nerešpektoval vlastné legislatívne pravidlá a nekonal tak, ako mu prikazuje zákon, čím sa napadnutý zákon dostáva do kontradiKCie s princípom legality, a teda s čl. 2 ods. 2 Ústavy a čl. 1 ods. 1 Ústavy.

3. Ako uviedol ústavný súd v náleze č.k. PL. ÚS 1/2022-270, zákaz svojvôle ako ústavný princíp predstavuje kategorický imperatív, ktorý zaväzuje všetkých verejných činiteľov, t. j. všetky osoby, ktoré vykonávajú, resp. podieľajú sa na výkone verejnej moci. Svojvôľa ako „bezohľadné uplatňovanie vlastnej vôle“, resp. „uprednostnenie vlastnej vôle... namiesto práva a spravodlivosti“ je vo sfére verejného práva integrálne spojená so zneužitím právomoci. Ako zneužitie právomoci nemožno chápať len výkon právomoci v rozpore s platným právom alebo nad rámec (ultra vires) zverenej pôsobnosti, či nad rámec uváženia (diskrécie) poskytnutého právnymi normami, ale aj konanie a rozhodovanie verejného činiteľa v rozpore s ústavou chránenými hodnotami koncentrovane vyjadrenými prostredníctvom ústavných princípov, resp. výkon právomoci v rozpore s jej účelom, a to zvlášť vtedy, ak je očividné, že ide o konanie v rozpore s verejným záujmom uprednostňujúce osobný záujem či skupinové záujmy. Predkladatelia preto žiadajú ústavný súd, aby preskúmal, či napadnutý zákon nie je prejavom svojvôle zákonodarcu, resp. vlády ako jeho navrhovateľa.
4. V rámci štúdia na právnických fakultách sme sa prihlásili k myšlienke, že po celý život budeme šíriť myšlienky humanizmu a demokracie, budeme si ctiť slobodu, pravdu a spravodlivosť, riadiť sa svedomím a pocitom zodpovednosti za svoje skutky. Preto sme sa rozhodli ústavnému súdu adresovať niekoľko našich myšlienok, ktoré mu môžu pomôcť navnímať postoje časti odbornej verejnosti a v konečnom dôsledku môžu byť nápomocné pri koncipovaní spravodlivého rozhodnutia vo veci.
5. Je úlohou odbornej verejnosti dbať nie len na svoje partikulárne záujmy, ale aj brániť celospoločenský záujem na dodržiavaní princípov demokratického a právneho štátu. Súlad napadnutého zákona s ústavou a medzinárodnými zmluvami tak, ako je to navrhnuté v návrhoch, nie je možné posudzovať len čisto z formálneho hľadiska. Ústavný súd by mal pri ochrane ústavnosti vychádzať nie len z formálneho posúdenia právomoci Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „**NR SR**“) prijať napadnutý zákon, ale skúmať vec v širších súvislostiach s prihliadnutím na princípy materiálneho právneho štátu (PL. ÚS 18/2022), ako aj na zásahy do princípov materiálneho jadra ústavy (PL. ÚS 7/2017; PL. ÚS 21/2014; PL. ÚS 7/2021; PL. ÚS 8/2022).
6. S ohľadom na uvedené si predkladatelia dovoľujú oznámiť ústavnému súdu, že sa stotožňujú s argumentáciou Navrhovateľov uvedenou v návrhoch a k súladu napadnutého zákona s ústavou a medzinárodnými zmluvami si dovoľujú uviesť ešte nasledovné.

B. Námietky k legislatívnemu procesu

7. Ako odborná verejnosť si dovoľíme zdôrazniť okrem iného aj porušenie práva podľa čl. 30 ods. 1 Ústavy podieľať sa priamo na správe vecí verejných, a to hrubým doslova odignorovaním pravidiel legislatívneho procesu upraveného v zákone o tvorbe práva a použitím inštitútu skráteného legislatívneho konania, na ktorého aplikáciu však nebol splnený ani jeden jediný zákonný dôvod podľa § 89 ods. 1 zák. č. 350/1996 Z.z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky. Výkonná moc zásadným spôsobom odignorovala podstatu legislatívneho procesu spočívajúcu v uskutočnení odbornej diskusie odborníkov z rôznych oblastí právnej praxe vrátane zástupcov občianskej spoločnosti, ktorú má zabezpečiť medzirezortné pripomienkové konanie (ďalej len „MPK“). Rovnako zákonodarca ignoroval podstatu parlamentnej diskusie, ktorú má zabezpečiť riadne legislatívne konanie NR SR, ktorého cieľom je vytvoriť a informovaným rozhodnutím poslancov schváliť právnu reguláciu v podobe zohľadňujúcej najnovšie znalosti a skúsenosti v upravovanej oblasti vzťahov.
8. Legislatívny proces zakotvený v zákone o tvorbe práva nie je len pro forma postup, ktorý sa dá kedykoľvek odignorovať. Je dôležitým premietnutím ústavného práva verejnosti zúčastniť sa na spravovaní dôležitých celospoločenských otázok, ku ktorým nepochybne patrí aj trestná politika štátu, ktorá má dopad na každého jedného obyvateľa nášho štátu. Občania ako adresáti právnych noriem majú právo sa vyjadriť k zamýšľaným legislatívnym návrhom, obzvlášť v prípade ako bol tento, kedy dochádza k zásadným zmenám v pravidlách trestnosti a trestaní deliktov.
9. Rešpektovanie a zabezpečenie účasti verejnosti na legislatívnom procese patrí k základným princípom demokratického a právneho štátu, z dôvodu, že ide o jediný inštitút umožňujúci priamu účasť na tvorbe právnych predpisov. Zákon o tvorbe práva je premietnutím týchto princípov a ústavného práva občanov podľa čl. 30 Ústavy. Preto sa vyžaduje, aby predkladateľ návrhu deklaroval aj zapojenie verejnosti do legislatívneho procesu a spôsob vysporiadania sa s jednotlivými pripomienkami.
10. **V prípade napadnutého zákona však bolo toto právo a tieto princípy bezprecedentne (poznajúc a reflektujúc aj relatívne voľnú “legislatívnu kultúru” v NR SR) porušené. Odborná verejnosť, nezávislí odborníci z radov právnických profesií, prokurátori, sudcovia, vyšetrovatelia, ľudskoprávne organizácie a mnohí ďalší profesionáli najmä z oblasti trestného práva a ochrany ľudských práv počas rokovania NR SR upozorňovali na chyby a negatívne dôsledky navrhovaných zmien v trestných kódexoch. Vláda ako navrhovateľ ako ani zákonodarca sa s akýmikoľvek pripomienkami verejnosti a dokonca ani samotných poslancov verejne nezaoberali. Takýmto popretím pravidiel legislatívneho procesu ako aj podstaty parlamentnej demokracie boli podľa názoru prekladateľov porušené zásadným spôsobom práva podľa čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 1, čl. 30 ods. 1 a 4, čl. 31 a čl. 73 ods. 2 Ústavy. V širšom kontexte možno konštatovať, že prijatie napadnutého zákona bolo realizované s cieľom účelovo, čo najrýchlejšie a bez akejkoľvek odbornej diskusie zmeniť trestné kódexy spôsobom s prvkami svojvôle (legislatívny návrh pripravený neznámymi externými poradcami, bez zapojenia úradníkov rezortnej trestnej legislatívy, bez patričného zdôvodnenia zásadných zmien v úprave premlčania, korupcie a hraníc väčšej a značnej**

škody). Uvedený účelový postup sa dôvodne javí byť výlučne v „prospech“ úzkej skupiny osôb (medzi ktorými boli bezpochyby aj trestne stíhaní poslanci NR SR, ktorých sa schvaľované zmeny Trestného zákona a Trestného poriadku bezprostredne týkajú a majú dopad na ich právne postavenie). Takto bol zásadným spôsobom popretý verejný záujem na kvalitnej, efektívnej, určitej a predvídateľnej právnej úprave, ktorá umožňuje riadne fungovanie právneho štátu a ochranu jeho obyvateľov prostriedkami trestného práva (pozitívny záväzok štátu). Rovnako týmto postupom boli zrejme porušené práva podľa čl. 3 ods. 2 a ods. 3, čl. 4 ods. 1, ods. 2 písm. a) a čl. 6 ods. 1 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov, nakoľko pri schvaľovaní napadnutého zákona prišlo k uprednostneniu osobného záujmu pred záujmom verejným. Bez prehánania možno konštatovať, že napriek snahe skryť pravý účel prijímanej legislatívy za rúško modernizácie a humanizácie trestného konania bolo jediným zámerom prijať právnu úpravu, ktorá účelovo pomôže premlčať alebo výrazne znížiť trestnosť vybraných skutkov a zrušiť Úrad špeciálnej prokuratúry, ktorý si dovoľil tieto prípady stíhať.

11. Z nálezu PL.ÚS 25/2020 vyplýva, že ústavný súd na základe svojej doterajšej judikatúry volí triezvy prístup k posudzovaniu legislatívneho procesu, majúc na mysli minimalizáciu zásahov do právomoci národnej rady. Vo vzťahu k posudzovaniu ústavnosti zákonodarného procesu ústavný súd už viackrát konštatoval, že vzhľadom na rešpektovanie systému trojdelenia štátnej moci je racionálne zdržanlivý pri svojich zásahoch do činnosti NRSR, ktorá má výsadné postavenie voči ostatným najvyšším orgánom dané predovšetkým jej odvodenosťou od kreačného aktu ľudu, ktorý reprezentuje, čím predstavuje orgán s najsilnejšou demokratickou legitimitou (I. ÚS 76/2011, PL. ÚS 4/2018, PL. ÚS 26/2019). Zdržanlivosť ústavného súdu sa v tejto otázke prejavuje tým, že ústavný súd rešpektuje pomerne širokú mieru úvahy NRSR pri regulácii svojich vnútorných pomerov a zasahuje do nej len v nevyhnutných prípadoch. Z uvedeného vyplýva, že porušenie pravidiel legislatívneho procesu môže samo osebe spôsobiť protiústavnosť prijatého zákona len vtedy, ak ide o závažné a svojvoľné nerešpektovanie pravidiel zákonodarného procesu zo strany NRSR (PL. ÚS 26/2019).
12. Predkladatelia akceptujú daný doktrinálny prístup zdržanlivosti, ale považujeme za potrebné, aby ústavný súd jasne pomenoval závažné a svojvoľné nerešpektovanie pravidiel zákonodarného procesu NR SR **tak, aby sa právo občianskej spoločnosti (článok 30 ods. 1 Ústavy) na oboznámenie sa s predpisom a uplatnenie pripomienok k nemu ako garancia demokratického a právneho štátu nestalo len právom iluzórnym**. Pri posudzovaní ústavnosti legislatívneho procesu nie je rozhodným teda len sledovanie hľadiska dodržania, resp. porušenia princípu slobodnej politickej súťaže, ale taktiež sledovanie ochrany práv občianskej spoločnosti, ktorá je adresátom výsledku činnosti moci zákonodarnej.
13. Slovenská republika je suverénny, demokratický a právny štát. V právnom štáte ide o uplatňovanie všeobecnej vôle premietnutej do spoločenskej zmluvy a zákonov na jej vykonanie, ktorej sme ochotní sa podriaďiť a vzdať sa svojich prirodzených práv výmenou za občianske práva, ktoré nám zaručujú slobodu. Všeobecnú vôľu nie je možné stotožniť so záujmami a vôľou jednotlivcov alebo skupiny, hoci aj predstaviteľov vládnucej moci. Každý

výkon a použitie moci má byť racionálne, rozvážne premyslené v zmysle noriem prijatých v rámci otvorenej diskusie.

C. VŠEOBECNE K HRANICIAM VOĽNEJ ÚVAHY ZÁKONODARCU PRI STANOVovaní TRESTOV

14. Konkrétne výška trestných sadzieb ustanovených pre jednotlivé trestné činy spravidla nebýva predmetom ústavnoprávneho prieskumu. Vo všeobecnosti sa vychádza z toho, že zákonodarca má pri nastavení konkrétnej trestnej politiky štátu pomerne širokú mieru voľného uváženia.
15. Táto široká miera uváženia však má svoje hranice, ktoré ústavný súd čiastočne objasnil v náleze, ktorým konštatoval nesúlad zákonnej úpravy asperačnej zásady (konkrétne § 41 ods. 2 Trestného zákona v texte za bodkočiarkou „*súd uloží páchatelovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody*“) s Ústavou (PL. ÚS 106/2011).
16. V citovanom náleze ústavný súd priznal širokú mieru úvahy zákonodarcu. Zároveň však pripomenul mantinely tejto voľnosti, a to najmä zákaz mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestov, ako aj požiadavku primeranosti trestu. Ústava výslovne neustanovuje požiadavku na primeranosť trestu. Napriek tomu je nepochybné, že táto požiadavka je súčasťou ústavného poriadku. Ako konštatoval ústavný súd, „*trest má byť úmerný škode, ktorú páchatel trestným činom spôsobil, a nemá páchatelovi spôsobiť zbytočné útrapy. Trest nesmie byť prejavom neprimeraného inštitucionalizovaného násillia spoločnosti voči jednotlivcovi. Trest, ktorým štát a spoločnosť reaguje na spáchaný trestný čin ako na nespravodlivé konanie, by mal nespravodlivosť spôsobenú trestným činom napraviť, a nie ešte viac rozmnožiť.*“ (PL. ÚS 106/2011).
17. Ústavný súd v náleze o asperačnej zásade uviedol taktiež, že zákonodarca by sa mal „*vysporiadať so všeobecne rozšírenou zjednodušenou mylnou predstavou, v zmysle ktorej prísne trestanie predstavuje zaručený recept na zníženie kriminality.*“ Pripomenul kriminologické a penologické výskumy, podľa ktorých „*neprimerané sprísňovanie trestnej represie, ktoré obvykle (pod vplyvom médií a vysokej miery punitivity obyvateľstva) predstavuje produkt emocionálnej a populistckej trestnej politiky, neprispieva k dosiahnutiu žiadneho pozitívneho výsledku v podobe zníženej kriminality, ale jeho jediným preukázateľným efektom sú chronicky preplnené väznice a rastúci index väzenskej populácie*“. Trestné právo musí vždy rešpektovať „*požiadavku primeranosti, zásadu pomocnej úlohy trestného práva a poňatie trestného práva ako prostriedku ultima ratio, ako aj princíp humanity trestného práva.*“ (PL. ÚS 106/2011).
18. Inherentnou súčasťou dosiahnutia primeranosti trestu je aj sudcovská individualizácia trestu. Druh a výmera trestu musia byť súdom v každom konkrétnom prípade stanovené tak, aby zodpovedali všetkým zvláštnostiam daného prípadu (PL. ÚS 106/2011). Rovnako ani Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8 (ďalej len „*Dohovor*“) výslovne nezakotvuje požiadavku na primeranosť trestu. Napriek tomu judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „*ESĽP*“) uplatňuje princíp proporcionality. Tento princíp vyjadruje požiadavku zachovania spravodlivej rovnováhy medzi všeobecnými záujmami

spoločnosti a garanciami základných práv jednotlivcov, resp. medzi zásahom do práva a sledovaným cieľom.

19. Reakcia zákonodarcu na neprimerane vysoké tresty napríklad vo vzťahu k drogovým trestným činom je preto správna. To ale žiadnym spôsobom nezavracia zákonodarnú moc v záujme dosiahnutia daného cieľa plniť svoje zákonné a ústavné povinnosti. Taktiež je potrebné okrem ústavnoprávneho limitu primeranosti trestu upozorniť, že trest má aj svoje funkcie a štát nemôže rezignovať na ochranu verejného poriadku. ESĽP síce upozornil, že zmluvné strany majú v zásade širokú mieru voľnej úvahy v otázkach trestnej politiky (pozri Khamtokhu a Aksenich proti Rusku [GC], č. 60367/08 a 961/11, § 85, 24. januára 2017), ale taktiež už zdôraznil, že odplata ako forma spravodlivosti pre obeť a všeobecný odstrašujúci účinok zameraný na predchádzanie novým porušeniam a udržanie právneho štátu patria medzi hlavné účely ukladania trestných sankcií (pozri Jelić proti Chorvátsku, č. 57856/11, § 90, 12. júna 2014). Ďalej pripomínáme, že pri ukladaní trestu je nevyhnutné myslieť aj na obeť trestných činov. V prípade VUČKOVIĆ v. CROATIA ESĽP dokonca pri miernom uložení trestu páchatelovi sexuálneho trestného činu ESĽP už vyslovil aj porušenie práv obeť podľa článkov 3 a 8 Dohovoru.
20. Obava z poklesu úrovne ochrany spoločnosti nevyplýva ale zo samotného zníženia trestných sadzieb, ale z kombinácie viacerých zmien Trestného zákona. Z námietok odbornej verejnosti vyplynula napríklad obava, že aplikovanie § 34 ods. 4 ods. 6, § 56 ods. 3 a § 61 ods. 2 novely Trestného zákona resp. ich kombinácia, by mohla viesť k situáciám, ktoré by mohli byť v rozpore s článkom 325 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEU“) a článkom 7 ods. 2 a 3 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371 z 5. júla 2017 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva (ďalej len „smernica PIF“), čo by znamenalo pokles úrovne ochrany a potenciálne by to mohlo viesť k nedostatočnej účinnosti a nedostatočnému odstrašeniu.
21. Článok 325 ZFEU hovorí: *1. Únia a členské štáty zamedzia podvody a iné protiprávne konanie poškodzujúce finančné záujmy Únie prostredníctvom opatrení, ktoré sa prijímajú v súlade s týmto článkom, čo má pôsobiť odradzujúco a tak, aby to poskytlo, v členských štátoch, inštitúciách, orgánoch, úradoch a agentúrach Únie účinnú ochranu. 2. Členské štáty prijímajú rovnaké opatrenia na zamedzenie podvodov poškodzujúcich finančné záujmy Únie, aké prijímajú na zamedzenie podvodov poškodzujúcich ich vlastné finančné záujmy. 3. Členské štáty, bez toho, aby boli dotknuté ostatné ustanovenia zmlúv, koordinujú svoju činnosť zameranú na ochranu finančných záujmov Únie proti podvodom. Za týmto účelom organizujú s pomocou Komisie úzku a pravidelnú spoluprácu medzi príslušnými orgánmi štátnej správy.*
22. Článok 7 smernice PIF Sankcie v prípade fyzických osôb hovorí: *1. Členské štáty zabezpečia, aby bolo možné za trestné činy uvedené v článkoch 3, 4 a 5 uložiť v prípade fyzických osôb účinné, primerané a odradzujúce trestné sankcie. 2. Členské štáty prijímajú potrebné opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby bolo možné za trestné činy uvedené v článkoch 3 a 4 uložiť ako maximálnu sankciu trest odňatia slobody.*

23. Ako bolo uvedené aj v návrhoch, práve súčasná kombinácia zmien viacerých inštitútov trestného práva v napadnutom zákone a ich fakticky okamžitá účinnosť (pôvodne navrhovaná účinnosť zákona na 15. január 2024 sa zmenila na 15. marec 2024, resp. 20. marec 2024 pre zrušenie Úradu špeciálnej prokuratúry) spôsobuje nepredvídateľný okamžitý zásah do právnej istoty najmä poškodených a obetí trestných činov jednak z dôvodu, že nepredvídateľné, ale zjavne veľké množstvo trestných stíhaní skončí pre premlčanie, ale aj z dôvodu predpokladaných prietahov v konaní v prípade zmeny aktuálne príslušného vyšetrovateľa, či prokurátora na iný orgán činný v trestnom konaní, prípadne na priestupkový orgán, už beztak poddimenzovaný. Tento zásah do práv poškodených a obetí trestných činov sa okrem porušenia materiálnych princípov materiálneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy prejaví aj v zásahu do základných práv a slobôd práv poškodených a obetí trestných činov.
24. Intenzita zásahu do princípov materiálneho právneho štátu sa znásobuje dôsledkom napadnutej právnej úpravy, ktorým je pravdepodobne početná, avšak nijako nekvantifikovaná tzv. faktická amnestia trestne stíhaných osôb, ktoré sú v rôznom štádiu trestného konania. Práve tento rozmer zasahuje do materiálneho princípu právneho štátu založeného okrem iného na delbe moci, pri ktorej amnestia nenáleží zákonodarnému zboru.
25. Okrem iného sa problematickým javí to, že zákonodarca upravil § 49 ods. 1 Trestného zákona, ktorý hovorí, že podmienene je možné odložiť trest odňatia slobody do 3 rokov. V kombinácií so znižovaním trestných sadzieb, kde je viacero sadzieb ohraničených číslom 8, t.j. neprevyšuje číslo 8, bude aj pri najťažších zločinoch možné uložiť podmienenečný trest. Veľkosť množiny prípadov, ktoré spadnú do danej kategórie, je zabezpečená zvyšovaním hraníc škody. Po novom to bude nasledovne: Škodou malou sa rozumie škoda prevyšujúca sumu 700 eur. Škodou väčšou sa rozumie škoda prevyšujúca sumu 20.000 eur. Značnou škodou sa rozumie škoda prevyšujúca sumu 250.000 eur. Škodou veľkého rozsahu sa rozumie škoda prevyšujúca sumu 650.000 eur. Teda tam, kde zákon bude ukladať sadzbu prevyšujúcu 8 rokov, pôjde už len o značný alebo veľký rozsah činu. Väčšia škoda, ktorá má byť podľa návrhu v rozsahu od 20.000 až do 250.000 eur, svojim rozsahom skonzumuje nielen celý súčasný rozsah väčšej škody (2.660 až 26.600 eur) a značnej škody (26.600 až 133.000 eur), ale aj časť veľkej škody (od 133.000 do 350.000).
26. Je nevyhnutné, aby zákonodarca pred prijatím legislatívy urobil dopadovú analýzu, a zistil koľko trestných činov je v akej cenovej/hodnotovej hladine. Vládny návrh sa sústredil len na to, aby boli tzv. harmonizované len škody značného rozsahu a vyššie, čo v praxi pokryje malé % prípadov, nakoľko hranice škôd/rozsahov činu sú nastavené extrémne vysoko a obíde sa teda cieľ harmonizácie (napr. počet korupčných prípadov s rozsahom úplatku 650.000 eur a viac je zrejme nulový). Suma sumárum, dané určite nemôže vyhovovať požiadavke na primerane účinné a odstrašujúce sankcie nielen podľa predpisov EÚ ale aj iných medzinárodných dohovorov, ktoré majú takúto formuláciu vo vzťahu k ukladaniu sankcií, a to z dôvodu, že odstrašujúce tresty pokrývajú len malé % najzávažnejších prípadov (z dôvodu vysokého nastavenia hraníc škôd/rozsahov činu).
27. Ako poukázali Navrhovatelia, napadnutý zákon je v tomto smere v rozpore s pozitívnym záväzkom štátu na účinné preventívne opatrenia k ochrane ústavou chránených základných

práv a slobôd a efektívne stíhanie trestnej činnosti prostredníctvom noriem trestného práva v zmysle čl. 1 ods. 1 Ústavy a čl. 49 Ústavy, s právom na ochranu súkromia a ľudskej dôstojnosti podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 1 a ods. 2 Ústavy, čl. 2 ods. 1, čl. 3 a 8 Dohovoru a čl. 1 a čl. 7 Charty základných práv Európskej únie, právom na ochranu vlastníctva a majetku podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 1 dodatkového protokolu a čl. 17 Charty základných práv Európskej únie, a právom na ochranu zdravia podľa čl. 40 ústavy, s právom na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, čl. 6 ods. 1 Dohovoru a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie.

D. Námietky k niektorým konkrétnym ustanoveniam

28. Vyššie uvedené porušenie pravidiel pri prijímaní napadnutého zákona sa prejavilo na obsahu a kvalite finálnej podoby napadnutej novely Trestného zákona, na ktoré chceme poukázať. Samy osebe dané pochybenia nemusia mať ústavnoprávnu relevanciu, ale ich kombinácia a multiplikačný efekt ich vzájomného pôsobenia môže spôsobiť ohrozenie (porušenie) viacerých ústavných princípov.

Námietky k trestu prepadnutia majetku

29. Zmenené ustanovenia § 58 ods. 2 a § 59 ods. 2 (úprava trestu prepadnutia majetku) Trestného zákona poskytuje súdu širokú diskrečnú právomoc pri rozhodovaní o uložení trestu prepadnutia majetku. Daná úprava ma byť podľa zákonodarcu reakciou na nález PL. ÚS 1/2021-164 o treste prepadnutia majetku. Nová úprava ale výrazne mení úpravu trestu prepadnutia majetku. Toto znenie je v praxi neaplikovateľné. Ako vyplýva z textu zákona, páchatel' musí trestnou činnosťou získať prospech aspoň 650 000 € a až následne mu môže byť uložený trest prepadnutia majetku, za predpokladu, že to neovplyvní jeho rodinu (čo v prípade, ak má rodinu, je vždy). Zákonodarca taktiež naformuloval v texte zákona aj "kvázi" účinnú lítosť. Trest prepadnutia majetku súd neuloží najmä vtedy, ak páchatel' nahradí škodu v celom rozsahu alebo vydá v celom rozsahu trestným činom získaný prospech a úžitky z neho. Takéto široké podmieňujúce uloženie trestu prepadnutia majetku spôsobí, že daný trest nebude ukladaný vôbec. Opätovne možno poukázať na rozpor takejto úpravy s povinnosťou štátu realizovať účinné preventívne opatrenia k ochrane ústavou chránených základných práv a slobôd a efektívne stíhanie trestnej činnosti prostredníctvom noriem trestného práva v zmysle čl. 1 ods. 1 Ústavy. Rovnako tak formulácia tohto ustanovenia pre svoju nejasnosť a neurčitosť v konečnom dôsledku odporuje princípom materiálneho právneho štátu chráneným taktiež v zmysle čl. 1 ods. 1 Ústavy.

Námietky ku korupčným trestným činom

30. Slovenská republika prijala Dohovor Organizácie Spojených národov proti korupcii (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky 434/2006 Z.z.), Dohovor Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 621/2003 Z.z.), ako aj Trestnoprávny dohovor o

korupcii (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 375/2002 Z.z.) a jeho dodatkového protokolu (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 345/2005 Z.z.), ktoré zaväzujú Slovenskú republiku k účinnému trestnému postihu korupčného správania. Z uvedených medzinárodných zmlúv jasne vyplýva požiadavka na účinný postih korupčných trestných činov s dôrazom na preventívne pôsobenie tak právnej úpravy trestnosti korupcie, ako aj jej uplatňovania v konkrétnych trestných veciach. Podľa čl. 29 (Premlčacia lehota) Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii: „Každý štát, zmluvná strana, ustanoví tam, kde je to vhodné, vo svojich vnútroštátnych právnych predpisoch dlhú premlčaciu lehotu, v ktorej rámci možno začať konanie o ktoromkoľvek trestnom čine podľa tohto dohovoru, a ešte dlhšiu premlčaciu lehotu alebo pozastavenie jej plynutia v prípade, ak údajný páchatel sa vyhýba výkonu spravodlivosti.“ Podľa čl. 30 (Stíhanie, vynesenie rozsudku a tresty) bodu 5 toho istého dohovoru: „Každý štát, zmluvná strana, prihliadne na závažnosť týchto trestných činov pri zvažovaní možnosti predčasného alebo podmieneného prepustenia osôb odsúdených za také trestné činy.“ Z uvedeného bodu ale aj z bodov 1 a 3 implicitne vyplýva požiadavka na účinnosť a odstrašujúci účinok trestov ukladaných za korupciu, čo by malo viesť k ukladaniu trestov odňatia slobody, nie trestov domáceho väzenia alebo peňažných trestov. Napadnutý zákon porušuje povinnosti Slovenskej republiky vyplývajúce z uvedených medzinárodných zmlúv a zákonodarca tak konal svojvoľne v rozpore s ustanoveniami čl. 1 ods. 2 Ústavy.

31. Taktiež upozorňujeme na návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady o boji proti korupcii, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2003/568/SVV a Dohovor o boji proti korupcii úradníkov Európskych spoločenstiev alebo úradníkov členských štátov Európskej únie a ktorou sa mení smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371. K návrhu uvedenej smernice sa očakáva stanovisko Európskeho parlamentu v prvom čítaní. Je odôvodnený predpoklad, že napadnutý zákon je vo viacerých bodoch v rozpore s návrhom uvedenej smernice a tak po jej prijatí by bolo potrebné Trestný zákon opätovne novelizovať. Ignorovanie návrhu smernice je ďalším prejavom svojvôle zákonodarcu, a teda rozporu legislatívneho procesu ako aj napadnutého zákona s princípmi demokratického a právneho štátu. Štát vedený princípom lojality k právu EÚ a rešpektujúc výsledok doterajšieho legislatívneho procesu smernice na úrovni EU nemal prijímať legislatívu, ktorá bude právu EU odporovať.
32. V kontexte korupčných trestných činov je nevyhnutné upozorniť na obavu zo zavedenia systémovej beztrestnosti. Zo štatistík Ministerstva spravodlivosti SR verejne dostupných na portáli jeho analytického centra vyplýva, že ročne je v Slovenskej republike za korupčné trestné činy odsúdených približne 100 osôb¹, pričom väčšinou je za danú trestnú činnosť uložený trest odňatia slobody s podmieneným odkladom jeho výkonu. Nepodmienené tresty odňatia slobody sa za korupčné trestné činy ukladajú v súčasnosti viac menej už výnimočne. Kombináciou neúčinného vyšetrovania (ktoré sa napadnutým zákonom ešte viac zneefektívňuje), zrušením Úradu špeciálnej prokuratúry a zmenami v Trestnom zákone

¹ V roku 2023 to bolo 90 osôb str. 45: https://www.genpro.gov.sk/fileadmin/Statistiky_datasey/2023/Rocenska_2023.pdf roku 2022 to bolo 116 osôb str. 45 [vhttps://www.genpro.gov.sk/fileadmin/Statistiky_datasey/2022/Rocenska_2022.pdf](https://www.genpro.gov.sk/fileadmin/Statistiky_datasey/2022/Rocenska_2022.pdf)

zavedenými napadnutým zákonom, je vysoko pravdepodobné, že dané systémové nastavenie bude v budúcnosti generovať počet odsúdených za korupčné trestné činy na nepodmienečný trest odňatia slobody blízko k číslu 0 prípadov, čo nekorešponduje s povedomím o stave tohto negatívneho javu v slovenskej spoločnosti. Opätovne poukazujeme na to, že ide o neplnenie pozitívneho záväzku štátu efektívne vyšetrovať a stíhať trestné činy ohrozujúce ústavou chránený záujem, ako sú napr. súkromie, zdravie, majetok, verejný poriadok, verejná bezpečnosť a pod.

Námietky k systémovému poškodzovaniu práv poškodených, porušenie záväzku a základnej úlohy štátu chrániť občanov ich práva, najmä majetkové práva

33. Po nadobudnutí účinnosti napadnutého zákona veľké množstvo trestných činov vypadne z režimu zločinu a stanú sa len tzv. prečinmi, čo je dôležité z pohľadu posudzovania trestnosti „prípravy“, t.j konania ktoré smerovalo k spáchaniu činu, ale k spáchaniu trestného činu nedošlo, nakoľko Trestný zákon zakladá trestnosť len „prípravy na zločin“.
34. Zásadný posun trestnosti trestných činov z 26.600 eur na 650.000 eur bude mať osobité dopady na trestné činy neoznámenia trestného činu podľa § 340 Trestného zákona a neprekazenia trestného činu podľa § 341 Trestného zákona. Hranica od ktorej vzniká povinnosť oznámiť, prekaziť spáchanie trestných činov, kde hrozí sadzba 3 až 10 sa tak posunula neprimerane vysoko, nakoľko po novele bude trest odňatia slobody 3 až 10 rokov často až keď bude spôsobená škoda 650 000 €.
35. Pri oboch trestných činoch je trestné neoznámenie/neprekazenie „... zločinu, na ktorý tento zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov, alebo niektorého z trestných činov korupcie uvedených v treťom diele ôsmej hlavy osobitnej časti ...“. Tieto konania boli vo vzťahu k majetkovým/hospodárskym (vrátane daňových) / environmentálnym trestným činom doposiaľ trestné od tejto úrovne rozsahu činu:
 - bez ohľadu na rozsah činu pri trestných činoch podľa § 270 ods. 2 a § 271 ods. 1 Trestného zákona
 - väčšej škody (od 2.660 eur) pri trestných činoch podľa § 222 až 225 a § 242 Trestného zákona
 - značnej škody / prospechu / rozsahu činu (od 26.600 eur) pri trestných činoch podľa § 212, 213, 219, 221, 229, 230, 233, 235, 237 / § 251b, 265a, 269, 276, 277, 277a / § 309 Trestného zákona
 - veľkej škody / prospechu / rozsahu činu (od 133.000 eur) pri trestných činoch podľa § 214, 216, 219a, 220, 226, 243, 245, 246, 247a až 247c, 248, 249, 249a / § 254, 258, 259, 264, 265, 266 / § 300 a 310 Trestného zákona
36. Po účinnosti napadnutého zákona bude trestná sadzba „... až na desať rokov“ už iba v najvyššom odseku majetkových, hospodárskych, korupčných a environmentálnych trestných činoch, v ktorých bude znak „veľký“ rozsah škody / prospechu / činu t. j. úroveň trestnosti sa posunie až na úroveň presahujúcu sumu 650.000 eur.

37. Dôjde k zastaveniu stíhaných vecí, kde je predmetom trestného stíhania skutok neoznámenia alebo neprekazenia trestného činu majetkovej, hospodárskej, korupčnej či environmentálnej kriminality so škodou/rozsahom/prospechom menším ako 650.000 eur, a to z dôvodu zániku trestnosti.
38. Vylúčenie trestného činu legalizácie výnosov z trestnej činnosti z trvácich trestných činov (zmena § 122 ods. 12 Trestného zákona) znamená fakticky možnosť „vydržania“ legalizovaných výnosov z trestnej činnosti do legálneho užívania, držby, dispozície ergo vlastníctva po márnom uplynutí premlčacej doby (podľa príslušnej právnej kvalifikácie). Trvácnosť trestného činu nie je spôsobom spáchania trestného činu, ale je to znakom skutkovej podstaty trestného činu. O trváci trestný čin ide, ak je v skutkovej podstate obsiahnutý nedokonavý vid slovesa. Teda páchatel' si nevyberá či trestný čin spácha ako trváci alebo nie. Pri trestnom čine legalizácie výnosu z trestnej činnosti je tento trestný čin spáchaný, ak páchatel' naplní niektorý zo znakov „prechováva“ alebo „užíva“. Novelizácia ustanovenia § 122 ods. 12 Trestného zákona napadnutým zákonom spôsobí to, že sa zo skutkovej podstaty trestného činu legalizácie výnosu z trestnej činnosti vypustí znak trvácnosti, a teda ten, kto bude prechovávať alebo užívať výnos z trestnej činnosti, nebude za takúto činnosť trestne zodpovedný. Napr. osoba A umožní osobe B, aby si u nej osoba B odložila výnos z trestnej činnosti (napr. odparkovala na jeho dvore od cudzené motorové vozidlo) a osoba A takéto vozidlo aj sama bude využívať k svojej vlastnej potrebe. Takéto konania viac nebudú trestné. Navyše ide o celkom zmätočnú systematiku, keď ten istý zákon v osobitnej časti definuje trestný čin ako trváci (použitím nedokonavého vidu slovesa v skutkovej podstate trestného činu) a súčasne vo všeobecnej časti zákona definuje, že takýto trestný čin nemôže byť trestným činom trvácim.
39. O nedôslednosti zákonodarcu svedčí aj naďalej používanie "zvýšeného úhrnného trestu" (§ 38 ods. 5 Trestného zákona), pričom ide o obsolentné ustanovenie, a zvýšený úhrnný trest už neexistuje (od roku 2012). K uvedenému vid' Uznesenie NS SR sp. zn. 1Tdo/36/2021 zo dňa 02.02.2022).
40. Napadnutý zákon dôsledne nezohľadňuje procesy a lehoty v konaniach Európskej prokuratúry (European Public Prosecutor's office - EPPO). Prichádza k zmene trestných sadzieb v prípade trestných činov (najmä § 225 Trestného zákona ale aj iných trestných činov podľa čl. 22 Nariadenia 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry), ktoré patria do právomoci EPPO. Možno predpokladať, že na EPPO bude po nadobudnutí účinnosti napadnutého zákona predložené v krátkom období značné množstvo trestných vecí za účelom rozhodnutia o ich evokácii. Tento proces vyplýva z čl. 25 ods. 3 Nariadenia 2017/1939, na základe ktorého európski delegovaní prokurátori v SR doposiaľ museli v množstve trestných vecí rozhodnúť, že sa EPPO zdrží výkonu svojej právomoci, pretože neoddeliteľne spojený trestný čin - najčastejšie subvenčné podvody, mali vyššiu hornú hranicu trestnej sadzby aj pri podstatne nižších škodách ako bola v § 261 Trestného zákona. Keďže takto stanovené sankcie porušovali ZFEÚ a iné predpisy stanovujúce povinnosť členských štátov zabezpečiť rovnakú ochranu pre finančné prostriedky EÚ ako pre národné prostriedky, po zistení týchto skutočností EPPO už od r. 2021 žiadala Slovenskú republiku o nápravu a zosúladienie trestných sadzieb so ZFEÚ, smernicou PIF a inými predpismi. Takto prijatá novela Trestného zákona so súčasnými závažnými zmenami nielen trestných

sadziab ale zároveň aj hraníc výšky škody a premlčacích lehôt však bude znamenať pre európskych delegovaných prokurátorov na Slovensku (6 prokurátorov) povinnosť v množstve trestných vecí predložených za účelom rozhodnutia o tom, či vec patrí do kompetencie EPPO (rozhodnutie o evokácii), posudzovať ich nielen z pohľadu trestných sadziab, výšky škody (čl. 25), ale aj skúmať kvalifikáciu skutku a otázku premlčania. Pritom na rozhodnutie o evokácii - odňatí veci podľa čl. 27 Nariadenia o EPPO - je priamo nariadením stanovená lehota 5 kalendárnych dní, počas ktorých 6 európski delegovaní prokurátori musia všetky tieto okolnosti preskúmať a rozhodnúť vrátane vypracovania písomného rozhodnutia. Takto urýchlene prijatá novela neumožnila analýzu počtu vecí, ktoré budú predložené súčasne resp. vo veľmi krátkom čase. Je však predpoklad vysokého počtu, o ktorom budú 6 prokurátori povinní rozhodnúť v už uvedenej lehote, popri už bežiackej agende a nápade nových trestných vecí, čo pravdepodobne spôsobí enormnú záťaž a značné problémy.

Zmeny v dovolacej agende

41. Napadnutý zákon mení lehotu podľa § 370 ods. 1 Trestného poriadku pre podanie dovolania v neprospech obvineného alebo odsúdeného zo 6 mesiacov až na 3 roky. Zavádza sa taktiež oprávnenie ministra spravodlivosti napadnúť dovolaním aj právoplatný rozsudok súdu, ktorým bola schválená dohoda o vine a treste, *ktorá nie je so zreteľom na závažné porušenie hmotnoprávných ustanovení primeraná alebo spravodlivá*. Prechodné ustanovenie § 567t ods. 4 Trestného poriadku aplikuje tieto zmeny aj na už právoplatne skončené trestné konania. V legislatívnom procese táto zmena nebola nijako odôvodnená. Vláda neuviedla žiadny legitímny dôvod, prečo je 6 mesačná lehota nedostatočná, prečo má mať minister spravodlivosti právo preskúmať primeranosť a spravodlivosť dohôd o vine a treste a prečo by sa toto všetko malo vzťahovať aj na dohody už uzatvorené až tri roky spätne. Zámer týchto zmien a ich dôvod však neustále zaznieval od predstaviteľov vládnej a parlamentnej väčšiny resp. obhajcov obvinených stíhaných v korupčných kauzách. Ich neustále verejné útoky napádajúce spolupracujúcich obvinených a uzavreté dohody o vine a treste pod zámienkou nepodložených a nepreukázaných porušení zákona, či nezákonných benefitov, mali vytvoriť dostatočný podklad pre potrebu otvárania týchto dohôd. Navyiac je týmto spôsobom vytváraný nátlak na spolupáchateľov, ktorí si dovolili priznať sa a spolupracovať s orgánmi činnými v trestnom konaní. Argumenty, že tieto dohody treba znova preskúmať, či boli primerané a spravodlivé, a že tak bude robiť súd a nie minister, neobstoja. Primeranosť alebo spravodlivosť týchto dohôd ako aj každej inej dohody o vine a treste už posudzoval súd a posudzuje vždy pri jej prijatí, pretože to vyplýva z ustanovení Trestného poriadku (§ 331 ods. 1 písm. b), § 334 ods. 2, ods. 3). Doplnenie ustanovenia § 371 ods. 2 Trestného poriadku je natoľko vágne, až umožňuje svojvôľu ministra spravodlivosti. Neupravuje totiž jeho oprávnenie podať dovolanie pre závažné porušenie hmotnoprávneho ustanovenia, ale umožňuje mu subjektívne bez akýchkoľvek pravidiel posudzovať, či taká uzatvorená a súdom schválená dohoda bola primeraná alebo spravodlivá. Inými slovami, v jednom prípade závažného porušenia hmotnoprávneho ustanovenia dovolanie podá, ale v druhom prípade závažného porušenia toho istého hmotnoprávneho ustanovenia dovolanie podať nemusí, pretože schválená dohoda je podľa neho primeraná a spravodlivá, pričom ale žiadne kritéria pre posúdenie tejto

primeranosti alebo spravodlivosti súdom nemá dané. Ide tak čisto o účelovú zmenu s cieľom umožniť otvárať niektoré vybrané trestné konania skončené schválenými dohodami o vine a treste. Prechodné ustanovenie § 567t ods. 4 Trestného poriadku je jasným dôkazom tohto zámeru, pričom je o to nebezpečnejší, že vládni predstavitelia verejne deklarovali ich motív, ktorým má byť pomsta a za týmto účelom príjmu aj právnu úpravu, ktorá je v rozpore s princípmi právnej istoty, nemeniteľnosti súdnych rozhodnutí, právom na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, či zakázanou retroaktivitou v neprospech odsúdeného. Trojročná lehota na podanie dovolania v neprospech odsúdeného nemá opodstatnenie, nie je odôvodnená a nemožno jej prisúdiť súladnosť s ústavnými princípmi právneho štátu. Vytvára neúmerný priestor neistoty preskúmania právoplatného rozhodnutia, ktorý je v princípe prípustný iba v prospech obvineného alebo odsúdeného. Pochybenia, ktoré by sa v trestnom konaní vyskytli a ktoré by odôvodňovali napadnutie právoplatného súdneho rozhodnutia dovolaním v neprospech obvineného alebo odsúdeného a znovuo tvorenie procesu, sa musia riešiť čo najskôr po právoplatnosti veci. Dôvodom podania dovolania nie sú nové skutočnosti alebo nové dôkazy, ako je to pri druhom mimoriadnom opravnom prostriedku Trestného poriadku – obnove konania. Dôvody pre podanie dovolania vznikli počas konania, došlo k nim rozhodnutím súdu, sú obsiahnuté v súdnom spise a z neho zistiteľné. Dovolaním sa namietajú chyby procesného charakteru alebo nesprávna aplikácia hmotnoprávnych ustanovení, ktoré sa majú namietat bezprostredne po skončení veci. Oddáľovaním ich namietania sa potreba ich nápravy vytráca. Doterajšia šesťmesačná lehota bola adekvátne a nútila príslušné orgány a osoby, ktoré chceli podať podnet ministrom, konať včas a promptne. Takéto posunutie lehoty však umožňuje neponáhľať sa, nekonať rýchlo a napadnúť rozhodnutie súdu až po rokoch. Odsúdený či oslobodený by tak tri roky po rozhodnutí nemal istotu, že toto rozhodnutie nebude napadnuté, pričom by mohlo byť dovolaním napadnuté aj v posledný deň lehoty a následne by čelil ešte zdĺhavému niekoľkomesačnému aj niekoľkoročnému dovolaciemu konaniu, čo rozhodne nemožno považovať za súladné s čl. 48 ods. 2 Ústavy, ktorý zaručuje právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Účel tejto úpravy je zrejmý v kombinácii s prechodným ust. § 567t ods. 4 Trestného poriadku, ktorý túto novú trojročnú lehotu dovolania v neprospech odsúdeného umožňuje použiť aj pri rozsudkoch, ktorými bola schválená dohoda o vine a treste, a ktoré nadobudli právoplatnosť pred účinnosťou tejto novely.

UKLADANIE PEŇAŽNÉHO TRESTU A TRESTU ZÁKAZU ČINNOSTI AKO SAMOSTATNÝCH TRESTOV (§ 56 ods. 2, ods. 3, § 61 ods. 2 novelizovaného Trestného zákona)

42. Napadnutým zákonom realizované zmeny v trestných kódexoch môžu v aplikačnej praxi viesť k vzniku nejasností, či peňažný trest (podľa § 56 ods. 3 novelizovaného Trestného zákona), alebo trest zákazu činnosti (podľa § 61 ods. 2 posledná veta novelizovaného Trestného zákona), bude možné ako samostatný trest uložiť za spáchanie akokoľvek závažného trestného činu, keďže označené zákonné ustanovenia v danom smere neimplikujú žiadnu limitáciu. Je pravdou, že v § 34 ods. 6 Trestného zákona ostane zakotvená povinnosť súdu uložiť trest odňatia slobody za trestný čin, ktorého horná hranica trestnej sadzby trestu odňatia slobody

ustanovená v osobitnej časti Trestného zákona prevyšuje určitú hranicu (po novom 8 rokov), avšak novelizáciou nedotknutý dovetok v znení "*ak tento zákon neustanovuje inak*" môže viesť aj k takej interpretácii, že novelizované § 56 ods. 3 a § 61 ods. 2 Trestného zákona kogentnosť § 34 ods. 6 Trestného zákona prelamujú, pričom dôvodová správa v tomto smere neponúka žiadne bližšie vysvetlenie.

43. V súvislosti s peňažným trestom možno za nevyjasnený, a z tohto titulu v praxi potenciálne problematický, taktiež považovať vzájomný vzťah § 56 ods. 2 novelizovaného Trestného zákona a § 56 ods. 3 novelizovaného Trestného zákona, ktoré v podstate oba pripúšťajú uloženie peňažného trestu ako alternatívy k trestu odňatia slobody (v prípade prvého zo zmienených ustanovení v spojení s § 34 ods. 6 prvá veta Trestného zákona), hoci za vymedzenia diferencovaných zákonných predpokladov, keďže § 56 ods. 2 novelizovaného Trestného zákona (na rozdiel od § 56 ods. 3 novelizovaného Trestného zákona) vylučuje uloženie peňažného trestu, pri nesplnení podmienok vyplývajúcich z § 56 ods. 1 Trestného zákona, v prípade obzvlášť závažných zločinov. Už vôbec nehovoriac o tom, že zákonné kritériá, nastavené v § 56 ods. 2 novelizovaného Trestného zákona, ako aj v § 56 ods. 3 novelizovaného Trestného zákona, umožnia samostatne uložiť peňažný trest pri akomkoľvek, hoci aj v mimoriadne veľkom rozsahu spáchanom majetkovom či hospodárskom trestnom čine, keďže po novom už žiadna z ich kvalifikovaných skutkových podstát nebude spĺňať atribúty obzvlášť závažného zločinu, vymedzené v § 11 ods. 3 Trestného zákona. Uvedené je možné z hľadiska primeranosti sankcionovania, ako aj účinkov individuálnej a generálnej prevencie, považovať za veľmi rizikové a nedostatočné.

NEDOSTATKY V ÚPRAVE TRESTNOPRÁVNEHO POSTIHU DROGOVEJ TRESTNEJ ČINNOSTI (§ 135d, § 172 novelizovaného Trestného zákona)

44. Za zjavný nedostatok parlamentom schválenej novely Trestného zákona v § 135d možno označiť v jeho písm. a) až e) opakovane obsiahnutý odkaz na § 135 ods. 2, ktoré ustanovenie sa však v novelizovanom Trestnom zákone už nebude nachádzať, keďže § 135 sa vrátane nadpisu celý vypúšťa (čl. I, bod 67. návrhu zákona). Zákonodarca mal namiesto § 135 ods. 2 zrejme na mysli § 135c ods. 2 ako ustanovenie, ktoré osobitne reguluje nepatrné množstvo pri omamných a psychotropných látkach neuvedených v prílohe. Aplikačný problém môže vzniknúť pri právnej kvalifikácii určitého konania ako trestného činu neoprávneného pestovania rastlín a húb obsahujúcich omamnú látku alebo psychotropnú látku podľa § 172 novelizovaného Trestného zákona, a to v kontexte uplatnenia znakov jeho kvalifikovaných skutkových podstát podľa ods. 4 písm. a) – „*pre dieťa mladšie ako pätnásť rokov*“, podľa ods. 5 písm. b) – „*pre chránenú osobu alebo pre dieťa mladšie ako pätnásť rokov vo väčšom množstve*“ a písm. c) – „*pre osobu, ktorá sa lieči z drogovej závislosti*“, podľa ods. 6 písm. a) – „*pre dieťa mladšie ako pätnásť rokov v značnom množstve*“ a podľa ods. 7 písm. b) – „*pre dieťa mladšie ako pätnásť rokov vo veľkom množstve*“ (čl. I, bod 70. návrhu zákona). Pokiaľ totiž základné skutkové podstaty označeného trestného činu v odsekoch 1 a 2 trestnoprávne postihujú konanie spočívajúce v neoprávnenom pestovaní konope, resp. iných rastlín a húb obsahujúcich omamné látky a psychotropné látky za účelom osobnej spotreby a bez toho, aby

boli čo i len sčasti určené na ďalšiu distribúciu (z ktorého dôvodu sú zároveň privilegované), nie je zrejmé, ako sú tieto základné skutkové podstaty zlučiteľné s pestovaním marihuany, resp. psychoaktívnych húb pre akúkoľvek 3. osobu - dieťa mladšie ako pätnásť rokov alebo osobu liečiacu sa z drogovej závislosti.

**VECNE NEOPODSTATNENÉ SKRÁTENIE DÔB PREMLČANIA TRESTNÉHO STÍHANIA
(§ 87 ods. 1 písm. b), písm. d) novelizovaného Trestného zákona)**

45. Výrazné skrátenie dôb premlčania trestného stíhania, ďalej umocnené podstatným znížením trestných sadzieb a modifikáciou kvalifikačných škodových pásiem, má potenciál zásadným spôsobom ohroziť plnenie zákonných úloh Policajného zboru a prokuratúry v trestnom konaní. V danom kontexte je potrebné si uvedomiť, že aktuálne nastavenie aplikačnej praxe vychádza z pomerne vysokých nárokov na preukázanie dostatočnosti odôvodneného záveru, že trestný čin spáchala určitá osoba, ako základného zákonného predpokladu vznesenia obvinenia, čo odôvodňujú nielen zásadné trestné i mimotrestné dopady aplikácie ustanovenia § 206 ods. 1 Trestného poriadku na konkrétnu osobu, ale aj ustálená judikatúra civilných súdov v oblasti náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom (v zmysle ktorej ku vzniku takéhoto nároku v zásade vedie akýkoľvek iný výsledok trestného konania vedeného proti určitej osobe, než jej odsúdenie). Práve tomuto zrejme možno pripísať vysokú mieru úspešnosti vyvodzovania trestnoprávnej zodpovednosti v konaní pred súdom, ktorá sa pohybuje na úrovni značne prekračujúcej 90 %. Takto zaužívaný prístup k posudzovaniu zákonných predpokladov vznesenia obvinenia je však prirodzene spojený s vysokým štandardom dokazovania, realizovaného ešte pred vznesením obvinenia, čo sa nevyhnutne premietá, pri súčasnom zohľadnení personálnej poddimenzovanosti predovšetkým útvarov Policajného zboru, aj do značnej dĺžky štádia trestného stíhania vedeného „vo veci“. Čím náročnejšie dokazovanie je nevyhnutné vykonať v záujme zadováženia náležitého podkladu pre prijatie kvalifikovaného skutkového, právneho a personálneho záveru v intenzite predpokladanej v § 206 ods. 1 Trestného poriadku, tým väčší časový priestor je nutné vyhradiť štádiu trestného stíhania vedeného „vo veci“, počas ktorého však už plynie doba premlčania trestného stíhania.
46. Vyššie uvedené osobitne platí práve v prípadoch majetkovej a hospodárskej trestnej činnosti, ale napr. aj trestnej činnosti proti životnému prostrediu, ktorej úspešné objasnenie častokrát závisí od prácneho a časovo náročného dokazovania (predovšetkým znaleckého charakteru). Pokiaľ potom vezmeme do úvahy aj skutočnosť, že k odhaleniu majetkovej a hospodárskej trestnej činnosti spravidla dochádza až s určitým časovým odstupom od jej spáchania, čo je frekventovane zapríčinené nielen sofistickou páchatelom uplatneného *modus operandi*, ale aj jeho sprievodnými krokmi sledujúcimi cieľ jej zakrytia, musíme v aj reáliách momentálnej preťažnosti orgánov činných v trestnom konaní dospieť k nevyhnutnému záveru, že priestor pre akékoľvek skracovanie dôb premlčania trestného stíhania fakticky neexistuje.

47. Demokratický a právny štát musí vytvárať vhodné podmienky na zabezpečenie spravodlivosti v spoločnosti, k čomu nepochybne patrí aj preventívne pôsobenie sankcií ustanovených v právnom poriadku za porušenie povinností a vytvorenie primeraného časového priestoru na postih závažných protiprávných konaní. V tejto súvislosti považujú predkladatelia za neprimerané a nevhodné, aby došlo k skráteniu premlčacích lehôt v kombinácii so znížením trestných sadzieb a podstatným zvýšením hraníc rozsahu škody pri trestných činoch s trestnou sadzbou trestu odňatia slobody šesť mesiacov až tri roky. Pri týchto trestných činoch bola lehota ustanovená pre premlčanie trestného stíhania znížená zo súčasných 5 rokov na 3 roky, t.j. dobu kratšiu ako je bežná dĺžka funkčného obdobia poslanca NR SR alebo aj celej rady iných verejných funkcionárov. Rovnako neprimerané a nevhodné sa javí byť aj podstatné zníženie premlčacej doby pri najzávažnejších majetkových, hospodárskych a korupčných trestných činoch (ich trestná sadzba po zmene bude mať hornú hranicu trestnej sadzby maximálne 10 rokov) z dnešných 20 rokov na 10 rokov.

PODMIENENIE ZHABANIA ČASTI MAJETKU 3. OSOBÁM PREUKÁZANÍM, ŽE HO NENADOBUDLI V DOBREJ VIERE (§ 83a ods. 3 novelizovaného Trestného zákona)

48. Parlamentom schválená zmena v § 83a ods. 3 Trestného zákona v aplikačnej praxi skomplikuje a zásadne sťažuje dosiahnutie jedného zo základných zákonných účelov trestného konania v podobe odňatia výnosov z trestnej činnosti podľa § 1 Trestného poriadku, a to v špecifických prípadoch prevodu podľa § 83a Trestného zákona konfiškovateľného majetku z páchatel'a na 3. osoby, ako aj v prípade, ak páchatel' takýto majetok nadobudol do BSM, prípadne sa nachádzal v BSM, ktoré bolo vyporiadané dohodou a takýto majetok patrí manželovi alebo manželke páchatel'a.
49. Vychádzajúc z doteraz účinného a novelou nedotknutého § 83a ods. 2 písm. a) Trestného zákona v znení: "*previedol alebo nechal previesť na inú osobu bezplatne alebo za nápadne výhodných podmienok a táto osoba vedela alebo mohla a mala vedieť, že na ňu takýto majetok previedol, aby sa vyhol peňažnému trestu podľa § 56, trestu prepadnutia majetku podľa § 58, trestu prepadnutia veci podľa § 60 alebo uloženiu zhabania veci podľa § 83, alebo že tento majetok bol získaný v rozpore so zákonom*", resp. § 83a ods. 2 písm. c) Trestného zákona v znení: "*previedol alebo nechal previesť na právnickú osobu, v ktorej má sám alebo v spojení s blízkymi osobami väčšinovú majetkovú účasť, väčšinový podiel na hlasovacích právach alebo rozhodujúci vplyv na riadení, a takýto majetok páchatel' bezplatne alebo za nápadne výhodných podmienok užíva*", ktoré implicitne vylučujú dobrú vieru tejto 3. osoby, bude novela Trestného zákona dopadať zrejme len na prípady definované v § 83a ods. 2 písm. b) a písm. d) Trestného zákona, v prípade ktorých sa však zlá viera blízkej osoby páchatel'a bude v trestnom konaní len veľmi obtiažne preukazovať.
50. Vo vzťahu k vecným námietkam ku konkrétnym ustanoveniami napadnutého zákona si predkladatelia z ústavnoprávneho hľadiska dovoľujú uviesť nasledovné. V zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu by každý zákon mal spĺňať požiadavky, ktoré sú vo všeobecnosti kladené na akúkoľvek zákonnú úpravu v právnom štáte a ktoré možno odvodiť z čl. 1 ods. 1

Ústavy. S uplatňovaním princípu právnej istoty v právnom štáte sa spája požiadavka všeobecnosti, platnosti, trvácnosti, stability, racionálnosti a spravodlivého obsahu právnych noriem (PL. ÚS 15/98). Medzi ústavné princípy vlastné právnemu štátu patrí aj zákaz svojvôle v činnosti štátnych orgánov, ako aj zásada primeranosti - proporcionality (PL. ÚS 52/99).

51. Súčasťou garancií rešpektovania princípu právneho štátu v zmysle ustanovení čl. 1 ods.1 Ústavy je aj požiadavka na zachovanie právnej istoty. Vo všeobecnosti nie je možné konštatovať, že štát prostredníctvom príslušných orgánov nemá právo kvôli princípu právnej istoty meniť právnu úpravu. Princíp právnej istoty pri zmene právnej regulácie je však potrebné vnímať ako záväzok rešpektovania legitímnych očakávaní adresátov právnej úpravy - účastníkov regulovaných právnych vzťahov. Túto doktrínu vyjadril ústavný súd vo viacerých svojich rozhodnutiach, v ktorých akcentuje, že integrálnou súčasťou princípu právneho štátu je aj princíp právnej istoty a ochrany dôvery všetkých subjektov práva v právny poriadok (II. ÚS 48/97, PL. ÚS 37/99, PL. ÚS 49/03, PL. ÚS 25/00, PL. ÚS 1/04, PL. ÚS 6/04).
52. Ústavný súd v tejto súvislosti vyslovil v rozhodnutí PL. ÚS 12/05, že v súlade s tendenciami príznačnými pre modernú európsku konštitucionalistiku z hľadiska princípu právnej istoty podlieha ochrane aj tzv. legitímne očakávanie (legitimate expectation, der Vertrauensschutz), ktoré je užšou kategóriou ako právna istota. Štát, aj keď nekoná retroaktívne alebo nezasiahne do nadobudnutých práv, môže vertikálnym mocenským zásahom, napríklad náhlou, resp. neočakávanou zmenou pravidiel, na ktoré sa adresáti právnych noriem spoliehali, porušiť princíp právneho štátu. Ide o jeden z množstva konkrétnych výrazov princípu materiálneho právneho štátu, v ktorom sú všetci nositelia verejnej moci vrátane parlamentu podriadení ústave a jej princípom. Všeobecný princíp právneho štátu je kľúčový princíp, na ktorom je budovaný celý právny poriadok i celý systém fungovania nášho štátu. Znamená to, že tento princíp sa premieta bez rozdielu do všetkých oblastí spoločenského života. Ústavný súd ako orgán ochrany ústavnosti je povinný rešpektovať rámec právneho štátu, v ktorom je okrem iného garantovaná právna istota vrátane ochrany legálne nadobudnutých práv, ako aj legitímnych očakávaní, a tiež trvácnosť a stabilita právnych noriem, a je zakázaná svojvôľa v činnosti orgánov verejnej moci, parlament z toho nevynímajúc (PL. ÚS 16/06, PL. ÚS 12/05).
53. Na základe rozhodnutí ústavného súdu možno v súvislosti s čl. 1 ods. 1 Ústavy rozlišovať medzi formálnym a materiálnym chápaním právneho štátu. Pri formálnom chápaní právneho štátu sa ústavné princípy uplatňujú len v limitoch ústavného textu interpretovaného a aplikovaného na základe gramatických a formálno-logických metód identifikujúcich obsah právnych predpisov. Takýto prístup napr. znamená, že ak ústavný text výslovne neustanovuje, že určité nároky sú neodhäteľné, tak potom možno „legitimovať“ akékoľvek zásahy štátu do nich. Materiálne chápanie právneho štátu takýto prístup vylučuje. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti zdôrazňuje požiadavku materiálneho prístupu k chápaniu právneho štátu (IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07).
54. Ustanovenie čl. 1 v spojení s čl. 2 ods. 2 Ústavy ustanovuje základné princípy pôsobenia všetkých štátnych orgánov Slovenskej republiky vrátane NRSR pri tvorbe práva, teda pri prijímaní zákonov. Ustanovenie čl. 1 ods. 1 Ústavy ukladá povinnosť chrániť princípy materiálneho právneho štátu aj zákonodarcovi. Pokiaľ zákonodarný orgán nepostupuje v

súlade s ustanoveniami ústavy, poruší tým aj princíp ústavnosti vyplývajúci z čl. 1 Ústavy. Týmto ustanovením je tak predurčená kvalita normotvornej činnosti zákonodarcu. Pri aplikácii ústavy sa žiadne z jej ustanovení nemôže vyčleňovať z kontextu a interpretovať izolovane. Pri interpretácii a aplikácii ústavy nemožno porušovať či ignorovať vzájomnú súvislosť medzi tými ustanoveniami, ktoré na seba významovo nadväzujú. Princíp právneho štátu sa v rámci tvorby zákona dodrží vtedy, ak je prijatý zákon v súlade so všetkými ustanoveniami ústavy, ktoré sú vo významovej a príčinnej súvislosti so vzťahmi, ktoré prijatý zákon upravuje (PL. ÚS 32/95).

55. V uvedenom kontexte ústavný súd v predchádzajúcej rozhodovacej činnosti konštatoval, že rozsah úvahy, ktorou disponuje zákonodarný zbor pri identifikácii spoločenských problémov a potrieb, pri voľbe vhodných právno-regulačných nástrojov ich riešenia a uspokojovania, ako aj v súvislosti s implementáciou konkrétnych legislatívnych nástrojov zvolenej spoločenskej a hospodárskej politiky, je síce široký, avšak nie je neohraničený. Hranicou pre rozhodnutie zákonodarcu v súvislosti s voľbou konkrétneho legislatívneho opatrenia sú práve kautely vyplývajúce z ústavného poriadku interpretovaného a aplikovaného v zmysle koncepcie materiálneho právneho štátu.
56. Ak je atribút legitímneho očakávania úzko prepojený s požiadavkou právneho štátu na zachovávaní právnej istoty, tak by zákonodarca mal za každých okolností v procese prijímania zákonov a zvlášť pri prijímaní ich novelizácií zohľadňovať doterajší právny stav a všetky jeho zmeny vykonávať uvážene a len v takej miere, ktorá je nevyhnutná na dosiahnutie vytýčeného cieľa regulácie spoločenských vzťahov v kontexte s legitímnym verejným záujmom. Atribút legitímneho očakávania nemožno v modernom právnom štáte stotožňovať so zákazom zmeny právnej úpravy, ale s potrebou toho, aby zákonodarca pri zmenách právnej úpravy volil také spôsoby, ktoré budú v čo najväčšej miere zohľadňovať fakt, že adresáti právnych noriem boli dosiaľ nútení prispôbovať svoje správanie existujúcej právnej úprave (PL. ÚS 19/08) vychádzajúcej z určitých koncepčných východísk a zásad. Ak prostredníctvom zmeny právnej úpravy dôjde k jeho zásadnej – koncepčnej zmene, tak posudzovanie jej ústavnej akceptovateľnosti z hľadiska materiálneho chápania právneho štátu nevyhnutne musí zahŕňať aj atribút rešpektovania legitímnych očakávaní.
57. V rámci koncepcie materiálneho právneho štátu sa z ustanovení čl. 1 ods. 1 Ústavy vyvodzuje aj garancia spravodlivosti, pričom osobitný dôraz sa kladie na ochranu tých práv, ktoré sú predmetom jej úpravy. Povinnosťou všetkých štátnych orgánov je zabezpečiť reálnu možnosť ich uplatnenia tými subjektami, ktorým boli priznané.
58. V materiálnom právnom štáte všetky orgány verejnej moci participujúce na tvorbe všeobecne záväzných právnych predpisov majú povinnosť tvoriť také právne normy, ktoré majú určitú kvalitu. Základným prejavom takejto kvality je súlad zákonov s ústavou.
59. Súčasťou princípu právneho štátu je aj rešpektovanie **princípu generality právnych noriem**. Aj keď NRSR má nespochybniteľnú legislatívnu právomoc, túto nemôže vykonávať svojvoľne bez zohľadnenia aj vyššie citovaných princípov právneho štátu. Jedným z vyjadrení uvedeného princípu je aj požiadavka na generalitu právnej úpravy.

60. Princípu právneho štátu vo všeobecnosti odporuje, ak sa normotvorná právomoc vykonáva výlučne za účelom dosiahnutia cieľa v jednom právnom vzťahu (mimoriadne obmedzenom okruhu právnych vzťahov) bez ambície realizovať zákonodarstvo ako generálnu úpravu právnych vzťahov. Ako vyplýva z právnej doktríny, princíp generality právnej normy spočíva vo všeobecnom vymedzení jej skutkovej podstaty. Inými slovami, **právna norma nikdy nemôže riešiť určitý konkrétny prípad**. Táto stránka všeobecnosti právnej normy je celkom nepochybná (Knapp V. *Tvorba práva a její současné problémy*, Linde Praha 1998, str. 34).
61. Imperatív rešpektovania princípu materiálneho právneho štátu kladie zásadné požiadavky na obsah, ako aj na formu prijímaných právnych predpisov. Predkladatelia aj na príkladoch uvedených v časti D. tohto podania zdôrazňujú, že napadnutý zákon ako právna norma postráda nevyhnutný aspekt spravodlivosti a primeranosti právnej regulácie. Napadnutý zákon bez zjavnej spoločenskej potreby narýchlo a bez akejkoľvek diskusie zásadne mení trestnú politiku štátu. Čiastočne ide o postup najmä v rozpore s čl. 1 ods. 1 Ústavy, kde štát sa zrieka efektívnej ochrany spoločnosti pred páchaním trestnej činnosti a čiastočne ide o účelovú zmenu trestných kódexov, ktorej cieľom je vyriešiť konkrétne právne vzťahy dotýkajúce sa určitej množiny dotknutých osôb, ktoré sú obvinené, prípadne obžalované zo závažnej trestnej činnosti (takpovediac inštitucionálna amnestia).
62. Pre právnu úpravu implementovanú napadnutým zákonom neexistovala reálna spoločenská potreba. V Slovenskej republike existuje funkčný systém trestného konania a sústava orgánov činných v trestnom konaní, ktoré zabezpečovali realizáciu trestnej politiky vyplývajúcej z platných kódexov. Údajné masívne porušovanie ľudských práv v rámci trestného stíhania je takpovediac politickým mýtom slúžiacim ako mantra v politickej súťaži bez reálneho odrazu v praxi orgánov činných v trestnom konaní. Tieto domnienky neboli potvrdené ani rozhodnutiami slovenských súdov. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že súčasná vládna koalícia nemala pochybnosť o ústavnosti a správnosti úprav obsiahnutých v trestných kódexoch po roku 2005, keď po tomto roku v rámci viacerých volebných období disponovala zásadnou parlamentnou väčšinou, ktorá jej umožňovala reformy trestného práva realizovať. Zásadné pochybnosti vo vzťahu k trestnému zákonodarstvu vznikli až na základe trestných stíhaní viacerých osôb, ktoré sa viac či menej podieľali na príprave a schvaľovaní napadnutého zákona ako aj ich politických spojencov. Všeobecný záujem na dekriminalizácii a zavedení tzv. restoratívnej justície je v zásade len zakrývacím manévrom, ktorý má umožniť prijatie a implementáciu účelovej zmeny trestných kódexov v prospech úzkej skupiny osôb prepojených s vládou väčšinou resp. v neprospech skupiny spolupracujúcich obvinených, ktorí prispeli k objasneniu a odsúdeniu páchatelov viacerých korupčných trestných činov.
63. Ak by mala byť podstata pravidiel podľa čl. 4 ods. 1 ústavného zákona č. 357/2004 Z.z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov dodržaná, tak všetky osoby v postavení verejného funkcionára, ktoré sú trestne stíhané a teda môžu mať z napadnutého zákona prospech, sa mali zdržať akejkoľvek účasti na legislatívnom procese. V tomto smere poukazujeme aj na podstatu a zmysel teórie zdania judikovanej súdmi. Ak by bez aktívnej účasti týchto osôb napadnutý zákon nebolo možné presadiť, javí sa to ako podstatná vada ústavnoprávnej intenzity.

64. Na základe obsahu napadnutého zákona (osobitne jeho častí upravujúcich nové pravidlá premlčania, úpravu hraníc škody, korupciu ale aj v podstate okamžitá účinnosť zákona, ktorý prináša zásadné agendové, koncepcné aj inštitucionálne zmeny), ich nedostatočného odborného podloženia a odôvodnenia, formy jeho presadenia a prezentácie verejnosti sa javí byť dôvodné, že napriek snahe skryť jednak pôvodcov návrhu zákona ako aj pravý účel prijímanej legislatívy za rúško modernizácie a humanizácie trestného konania či dokonca za zavádzanie tzv. "restoratívnej justície", bolo zrejme hlavným zámerom prijať v extrémne krátkom čase, v ktorom by ani nebolo možné reagovať na vážne logické, odborné či hodnotové nedostatky, právnu úpravu účelovo pomáhajúcu premlčať alebo výrazne znížiť trestnosť vybraných skutkov (najmä tie s rozsahom úplatku/škody/činu nad 133.000 eur) a zruší Úrad špeciálnej prokuratúry, ktorý podstatnú časť týchto prípadov stíhal.
65. V rozpore s princípom materiálneho právneho štátu je právna norma, ktorá postráda atribút generality – všeobecného pôsobenia. Napadnutý zákon bol prijatý účelovo na dosiahnutie vyššie uvedených cieľov. Výhrady predkladateľov uvedené v časti D. tohto podania ako aj argumentácia navrhovateľov v návrhoch jednoznačne potvrdzujú túto premisu.
66. Napadnutý zákon odporuje taktiež požiadavke vyplývajúcej z koncepcie materiálneho právneho štátu s ohľadom na kvalitu právnych noriem. Napadnutý zákon nie je zrozumiteľnou právnou normou, nakoľko použité formulácie postrádajú určitosť a presnosť vymedzenia právnych povinností.

E. ZÁVER

67. S ohľadom na uvedené je možné konštatovať nesúlad napadnutého zákona najmä s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 1, čl. 30 ods. 1 a 4, čl. 31, čl. 73 ods. 2 a čl. 75 ods. 1 Ústavy, čl. 3 ods. 3, čl. 4 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov ako aj ostatnými ustanoveniami namietanými navrhovateľmi v návrhoch
68. Záverom si dovoľujeme vyjadriť nádej, že informácie obsiahnuté v tomto stanovisku pomôžu ústavnému súdu pri jeho rozhodovaní o návrhoch Navrhovateľov.

Za kolektív autorov:

JUDr. Igor Ribár

Mgr. Tomáš Kamenec

JUDr. Tomáš Langer, LL.M.

PodĎakovanie:

Tento list bol pripravený aj na základe podkladov JUDr. Petra Sepešiho, bývalého štátneho tajomníka Ministerstva Spravodlivosti SR, ktorý sa analyticky venoval nedostatkom napadnutej novely Trestného zákona v 21 odborných článkoch na stránke: <https://beta.ucps.sk> a ktorý t.č. pôsobí ako prokurátor na GP SR.

Odborná verejnosť:

1. Vladimír Kordoš
2. Martin Krendl
3. Tomáš Rybár
4. Michal Martinák
5. Soňa Hekelová
6. Peter Makýš
7. Ján Lazur
8. Andrea Čupeľová
9. Peter Hodál
10. Marek Káčer
11. Roman Frnčo
12. Andrej Majerník
13. Roman Kvasnica
14. Peter Šťastný
15. Peter Jedinák
16. Štefan Siskovič
17. Milan Kralovic
18. Erik Schváb
19. Dominika Kordoš Schweighoferová
20. Peter Pethő
21. Peter Varga
22. Tomáš Demo
23. Peter Kováč
24. Peter Devínsky
25. Ján Farbiak
26. Tomáš Šilhánek
27. Michal Lučivjanský
28. Radovan Pala
29. Andrej Leontiev
30. Michal Pališin
31. Broňa Krištof
32. Miroslav Krištof
33. Peter Kotvan
34. Zuzana Bartošovičová
35. Andrej Adamčík
36. Stanislava Majerová
37. Ivan Savčák
38. Viliam Karas
39. Lukáš Michálik
40. Klaudia Popélyová
41. Martin Koša

42. Martina Rusnáková
43. Miroslav Repka
44. Matúš Balara
45. Peter Slezák
46. Martin Il'kiv Rohaľ
47. Miroslava Kotuličová
48. Simona Haláková
49. Michaela Jurková
50. Marek Varga
51. Michal Šimunič
52. Miroslav Zaťko
53. Peter Fedor
54. Dárius Balasko
55. Michaela Némethová
56. Matúš Kudlák
57. Marek Bojkovský
58. Petra Dzubáková
59. Samuel Hupka
60. Jana Čipková
61. Ján Kapec
62. Slávka Winkler Gajdošová
63. Michaela Buchel
64. Ivana Kukľová
65. Lenka Géč
66. Juraj Dubovský
67. Tomáš Varšo
68. Ján Gunár
69. Andrej Gunár
70. Nina Šťastná
71. Róbert Vrablica
72. Zuzana Krajčovičová
73. Marko Páchnik
74. Eva Kováčeková
75. Martin Štoffa
76. Iveta Ragulová
77. Marián Slosjár
78. Ján Vášáry
79. Nina Jamborová
80. Martin Krivák
81. Šimon Hudák
82. Ján Lалуha
83. Rastislav Vysocký
84. Veronika Haladová

85. Katarína Miháliková
86. Kateryna Velychko
87. Ivan Kormaník
88. Lukáš Makara
89. Dagmar Godárska
90. Viviana Štefanská
91. Patrik Benčík
92. Ľudmila Dohnalová
93. Andrej Krajňák
94. Petra Kováčečová
95. Patrik Giertl
96. Peter Pukan
97. Peter Vámoši
98. Matúš Valkučák
99. Alžbeta Špitová
100. Eduard Winkler
101. Boris Brhlovič
102. Jiří Budinský
103. Ivan Poruban
104. Martin Landl